

Omaishoidon tuen myöntämisperusteet

yli 65-vuotiaille hoidettaville

Vahvistettu Maalahden perusturvalautakunnassa 20.2.2019 § 21

Sisällys

1. Omaishoidon tuki
2. Omaishoidon tuen myöntämisedellytykset
3. Omaishoidon tuen hakeminen
4. Perusteet ja hoitopalkkioluokat
 - 4.1 Omaishoidon tukea ei myönnetä
5. Palkkiot
 - 5.1 Hoitopalkkion maksaminen
 - 5.2 Palkkion alentamisperusteet
6. Päätös ja sopimus
 - 6.1 Omaishoitajan vapaat
 - 6.2 Omaishoitosopimuksen irtisanominen
7. Omaishoitoa tukevat tai täydentävät palvelut
8. Seuranta ja arviointi

1. Omaishoidon tuki

Omaishoidolla tarkoitetaan iäkkään henkilön, jolla on sairaus tai toimintaesteitä, hoidon ja huolenpidon järjestämistä kotiloissa omaisen tai muun hoidettavalle läheisen henkilön avulla.

Omaishoidon tuki on palkkio, joka maksetaan hoitajalle ja myönnetään budjetoitujen määrärahojen perusteella. Kunta päättää hoitopalkkioiden tasosta ja omaishoidon myöntämisperusteista. Tuki myönnetään aikaisintaan sen kuukauden alusta, jolloin hakemus on jätetty.

2. Omaishoidon tuen myöntämisedellytykset

Omaishoidon tuen myöntämisedellytykset ovat omaishoidon tuesta annetun lain (937/2005) 3. §:n mukaan seuraavat:

- henkilö tarvitsee alentuneen toimintakyvyn, sairauden, vamman tai muun vastaavanlaisen syyn vuoksi kotiloissa hoitoa tai muuta huolenpitoa
- hoidettavan omainen tai muu hoidettavalle läheinen henkilö on valmis vastaamaan hoidosta ja huolenpidosta tarpeellisten palveluiden avulla
- hoitajan terveys ja toimintakyky vastaavat omaishoidon asettamia vaatimuksia
- omaishoito yhdessä muiden tarvittavien sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden kanssa on hoidettavan hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden kannalta riittävää
- hoidettavan koti on terveydellisiltä ja muilta olosuhteiltaan siellä annettavalle hoidolle sopiva
- tuen myöntämisen arvioidaan olevan hoidettavan edun mukaista.

Omaishoitajan tulee olla täyttänyt 18 vuotta, ja hänellä on oltava riittävät psyykkiset ja fyysiset voimat, jotta hän kykenee kantamaan kokonaisvastuun hoidettavasta sekä takamaan tarkoituksenmukaisen ja laadukkaan hoidon.

Omaishoidon tuen myöntäminen edellyttää, että hoidettava tarvitsee laajasti ja jatkuvasti apua päivittäisissä toiminnoissa voidakseen asua omassa kodissaan. Omaishoito on aina henkilökohtaiseen hoitoon ja huolenpitoon annettavaa apua. Omaishoidon tukea ei myönnetä henkilöille, joilla on avun tarvetta vain kodin ulkopuolisessa asioinnissa tai kotitöissä.

3. Omaishoidon tuen hakeminen – prosessikuvaus

Omaishoidon tukea haetaan erillisellä hakulomakkeella, joka toimitetaan oman piirin kotipalveluohjaajalle. Ota mielellään hakuvaiheessa yhteyttä oman piirisi omaishoidosta vastaavaan kotipalveluohjaajaan. Yhteystiedot ovat sivulla 10. Kotipalveluohjaaja ottaa yhteyttä hakijaan ja sopii kotikäynnistä. Hoidon tarve selvitetään aina yksilöllisesti. Kotikäynnillä kotipalveluohjaaja arvioi monipuolisesti sekä hoidettavan että hoitajan toimintakykyä ja resursseja.

Hoidon tarpeen arvioinnissa käytetään RAI Screener Oulu -arviointimenetelmää. RAI-kyselylomakkeessa on suuri määrä kysymyksiä, joihin vastaamalla saadaan selville luotettavat, testatut toimintakykyä mittaavat tunnusluvut. Arviointi ja päätös perustuvat ammattilliseen kokonaisarvioon, joka tehdään yhdessä asiakkaan ja hänen omaistensa kanssa.

Omaishoidon arviointiryhmä, joka kokoontuu kerran kuukaudessa, käsittelee hakemuksen. Ryhmän muodostavat kunnan kotipalveluohjaajat. Tarvittaessa ryhmä voi kuulla muita osapuolia ennen päätöksentekoa, esimerkiksi muistihoitajaa, akuutti- ja kuntoutusosaston vastaavaa hoitajaa, päihdekoordinaattoria, psykiatrista hoitajaa, sosiaalityöntekijää ja seniorineuvojaa.

RAI Screener Oulun keskeiset mittarit:

Mittari	Kuvaus
CPS (0–6)	Antaa tietoa asiakkaan kognitiivisesta kyvystä: lyhytaikaisuusti, ymmärryksi tuleminen, päätöksentekokyky ja kyky syödä itse.
ADL (0–6)	Antaa tietoa asiakkaan suoriutumiskyvystä päivittäisissä toiminnoissa, esimerkiksi liikkuminen kotona, syöminen, wc:n käyttö ja henkilökohtainen hygienia.
IADL (0–21)	Arvioi asiakkaan suoriutumista asioiden hoitoon liittyvistä toiminnoista, esimerkiksi aterioiden valmistus, tavalliset kotitalouustyöt, raha-asioiden hoito, lääkityksestä huolehtiminen, puhelimen käyttö, ostoksilla käynti ja kulkuvälineiden käyttö.
DRS (0–14)	Mittaa masennusoireita.
CHESS (0–5)	Arvioi terveydentilan vakautta huomioimalla erilaisten oireiden esiintymisen, päätöksentekokyvyn tai päivittäisten toimintojen suorituskyvyn huononemisen sekä kuolemaan johtavat sairaudet.
Risk CAP	Antaa tietoa heikkenevän toimintakyvyn uhasta.
SRI / Geriatriinen screener	Mittaa kykyä selviytyä itsenäisesti.
MAPLe_5	Mittaa hoidon tarvetta muiden mittaustulosten perusteella. Asteikko on viisiportainen (1 = vähäinen palvelutarve, 5 = erittäin suuri palvelutarve).

4. Perusteet ja hoitopalkkioluokat

Palkkioluokka	
Vuosi 2019	Perusteet
1) 399,91 €	<ul style="list-style-type: none"> * Hoidettavan avuntarve on kohtalainen (MAPLe_5-arvo vähintään 2). * Hoidettava ei kykene selviytymään itsenäisesti (SRI: 2). * Hoidettava tarvitsee hoitoa, ohjausta tai valvontaa yhdessä tai useammassa päivittäisessä toiminnossa (liikkuminen, henkilökohtainen hygienia, wc-käynnit, pukeutuminen ja riisuutuminen, syöminen tai lääkityksestä huolehtiminen). * Hoidettava ei kykene hoitamaan päivittäisiä asioita (ostokset, kotitaloustyöt, ruoanvalmistus) ilman apua. * Hoito sitoo hoitajaa päivittäin mutta ei öisin. * Hoitaja voi käydä ansiotyössä osa- tai kokoaikaisesti. * Ilman hoitajan panosta tarvittaisiin kotipalvelua päivittäin. Omaishoitajan antama hoito korvaa kotihoidon palvelut osaksi tai kokonaan.
2) 546,48 €	<ul style="list-style-type: none"> * Hoidettavan avuntarve on suuri (MAPLe_5-arvo vähintään 3). * Hoidettava ei kykene selviytymään itsenäisesti (SRI: 2). * Hoidettava tarvitsee apua yhdessä tai useammassa päivittäisessä toiminnossa (liikkuminen, henkilökohtainen hygienia, wc-käynnit, pukeutuminen ja riisuutuminen, syöminen tai lääkityksestä huolehtiminen). * Hoidettava ei kykene hoitamaan päivittäisiä asioita (ostokset, kotitaloustyöt, ruoanvalmistus) ilman apua. * Hoito sitoo hoitajaa jatkuvasti ja suuren osan vuorokaudesta, säännöllisesti myös öisin. Hoidettava ei voi asua yksin. * Ilman hoitajan panosta tarvittaisiin todennäköisesti laajaa kotipalvelua.
3) 815,73 €	<ul style="list-style-type: none"> * Hoidettavalla on laaja ja jatkuva avuntarve (MAPLe_5-arvo: 4–5). * Hoidettava ei kykene selviytymään itsenäisesti (SRI: 2). * Hoidettava tarvitsee paljon apua päivittäisissä toiminnoissa (liikkuminen, henkilökohtainen hygienia, wc-käynnit, pukeutuminen ja riisuutuminen, syöminen tai lääkityksestä huolehtiminen).

	<ul style="list-style-type: none">* Hoidettava ei kykene hoitamaan päivittäisiä asioita (ostokset, kotitaloustyöt, ruoanvalmistus) tai tarvitsee niissä paljon apua.* Hoidettavaa ei voi yleensä jättää yksin, ei myöskään öisin.* Hoito vaatii hoitajalta täyden työpanoksen.* Ilman omaishoitajan panosta hoidettava todennäköisesti tarvitsisi ympärivuorokautista hoitoa palveluasumisyksikössä tai laitoshoidossa.* Myönnetään raskaan siirtymävaiheen aikana tai saattohoitotilanteissa.
--	--

4.1 Omaishoidon tukea ei myönnetä

- Jos omaishoitajalla on diagnosoitu muistisairaus.
- Jos omaishoitajalla on vakavia psyykkisiä terveysongelmia.
- Jos omaishoitajalla on päihdeongelma.
- Jos omaishoitajan toimintakyky tai terveydentila, perhetilanne tai elämäntilanne selvästi rajoittavat edellytyksiä toimia omaishoitajana, vaikka omaishoitoa täydennettäisiin hoidettavalle annettavilla riittävillä palveluilla ja tuella.
- Jos omaishoitaja saa Kelan myöntämää korotettua hoitotukea oman hoidon tarpeensa takia.
- Jos hoidettavalla on avun tarvetta vain kodin ulkopuolisessa asioinnissa tai kotitöissä.

Arvioidessaan omaishoitajan edellytyksiä kunta voi pyytää lausunnon lääkäriltä tai muulta sosiaali- ja terveydenhuollon asiantuntijalta.

5. Palkkiot

Palkkio maksetaan omaishoitajalle, jolla on voimassa oleva omaishoitosopimus Maalahden kunnan kanssa. Hoitopalkkio määräytyy hoidon sitovuuden ja vaativuuden mukaan, ja se on jaettu kolmeen hoitopalkkioluokkaan.

Omaishoidon tuesta annetun lain 6. §:n mukaan hoitopalkkion määrä tarkistetaan kalenterivuosittain työntekijän eläkelain (395/2006) 96. §:ssä tarkoitetulla palkkakertoimella.

Omaishoitaja ei ole työsopimuslain (55/2001) mukaisessa palvelussuhteessa Maalahden kuntaan tai hoidettavaan.

5.1 Hoitopalkkion maksaminen

Palkkio maksetaan omaishoitajalle joka kuukauden 15. päivä. Palkkio maksetaan jälkikäteen. Palkkiota ei makseta takautuvasti, vaan aikaisintaan siitä kuukaudesta alkaen, jolloin hakemus on saapunut.

Palkkio on verotettavaa tuloa. Kunta toimittaa ennakonpidätyksen ja maksaa eläkevakuutusmaksun. Yli 65-vuotiailta omaishoitajilta ei makseta eläkevakuutusmaksua. Omaishoitajien eläketurvaa koskevia säännöksiä on julkisten alojen eläkelaisissa (81/2016).

Maalahden kunta vakuuttaa omaishoitajan työtapaturma- ja ammattitautilain mukaisesti.

5.2 Palkkion alentamisperusteet

Hoitopalkkio voidaan sopia pienemmäksi, jos

- hoidon sitovuus on vähäisempää kuin omaishoidon tuesta annetun lain 4. §:n 1. momentissa edellytetään ja hoidon ja huolenpidon tarve on vähäistä
- siihen on hoitajan esittämä erityinen syy.

Jos hoidettava on säännöllisesti intervallihoidossa, palkkio maksetaan kotonaolopäiviä vastaavan prosentin mukaisesti. Jos hoidettavaa saa kotipalvelua yli 3 käyntiä/päivä, palkkiota lasketaan yhdellä luokalla.

Omaishoitajan osallistuminen kuntoutukseen ei vaikuta hoitopalkkioon.

Alle vuorokauden mittaiset ylimääräiset vapaat ja lakisääteiset vapaat (enintään 3 vrk/kk) eivät vaikuta hoitopalkkioon.

6. Päätös ja sopimus

Omaishoitosopimus tehdään toistaiseksi tai määräajaksi. Syynä sopimuksen määräaikaisuuden voi olla esimerkiksi se, että hoidettavalla on sellainen sairaus tai vamma, jonka voidaan ajatella parantuvan niin, että hoidon tarve pienenee.

Omaishoitosopimuksen tulisi sisältää seuraavat tiedot:

- hoitopalkkion suuruus ja maksutapa
- oikeus vapaapäiviin ja suunnitelma niiden pitämisestä
- sopimuksen voimassaoloaika, toistaiseksi voimassa oleva tai määräaikainen
- hoitopalkkion maksaminen hoidon keskeytyessä omaishoitajan tai hoidettavan tilanteen/terveydentilan vuoksi
- irtisanomisaika.

Omaishoitosopimukseen liitetään aina hoito- ja palvelusuunnitelma, joka laaditaan kunnan, hoidettavan ja omaishoitajan kanssa. Suunnitelman avulla varmistetaan, että omaishoito toteutuu siten, että se yhdessä muiden sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen kanssa turvaa riittävät palvelut hoidettavan hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden kannalta.

Hoito- ja palvelusuunnitelmaan kirjataan:

- omaishoitajan antaman hoidon määrä ja sisältö
- muiden hoidettavalle tarpeellisten sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen määrä ja sisältö
- omaishoitajan hoitotehtävää tukevien palvelujen määrä ja sisältö
- miten hoidettavan hoito järjestetään omaishoitajan vapaan tai muun poissaolon aikana.

Jos kunta hylkää hakemuksen, asiakkaalla on oikeus hakea päätökseen muutosta 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Jos hakemus hylätään, kotipalveluohjaaja antaa tarvittaessa neuvontaa ja ohjaa muiden palvelujen piiriin.

6.1 Omaishoitajan vapaat

Omaishoitajalla on oikeus kolmeen vapaapäivään kuukaudessa, jos hoito sitoo häntä ympärivuorokautisesti tai jatkuvasti päivittäin.

Hoidettavan hoidosta lakisääteisen vapaan aikana peritään maksu asiakasmaksulain 6 b §:n mukaisesti. Hoitomaksu on 11,40 €/vrk.

Omaishoitaja voi pitää vapaata säännöllisesti joka kuukausi. Tätä suositellaan omaishoitajan voimien ja oman terveyden vuoksi. Lakisääteisen vapaan voi säästää enintään kuuden kuukauden ajalta ja pitää pidemmän jakson kerrallaan. Omaishoitajan on pidettävä lakisääteinen vapaa silloin, kun hoidettava on kodin ulkopuolella hoidossa (ympäri vuorokauden).

Vapaan järjestämisestä sovitaan yksilöllisesti omaishoitosopimuksessa. Kunta yrittää järjestää hoidettavalle soveltuvan korvaavan hoidon vapaan ajaksi. Omaishoitajan vapaan aikana voidaan järjestää seuraavaa hoitoa:

- lyhytaikaishoitoa, intervallihoitoa terveyskeskuksen akuutti- ja kuntoutusosastolla Maalahdessa
- kotipalvelua.

6.2 Omaishoitosopimuksen irtisanominen

Kunnan sanoessa sopimuksen irti irtisanomisaika on kaksi kuukautta. Jos omaishoitaja irtisanoo sopimuksen, irtisanomisaika on yksi kuukausi. Irtisanomisajasta huolimatta sopimus päättyy sen kuukauden lopussa, jonka aikana hoito hoidettavan terveydentilan tai hoidon toteuttamisessa tapahtuvista muutoksista johtuen (esimerkiksi hoidettavan siirtyessä asumisyksikköön) käy tarpeettomaksi.

Sopimus sanotaan irti, jos omaishoito ei enää ole hoidettavan edun mukaista tai jos se vaarantaa hoidettavan terveyden tai turvallisuuden. Tällöin sopimus voidaan purkaa välittömästi.

Jos omaishoito keskeytyy tilapäisesti hoidettavan terveydentilan vuoksi, hoitopalkkion maksaminen päättyy kuukauden kuluttua.

Jos omaishoito keskeytyy omaishoitajan sairauden vuoksi, hoitopalkkiota maksetaan seitsemän (7) päivän ajan. Omaishoitajan muun poissaolon ajaksi maksaminen keskeytyy välittömästi, mikäli omaishoitajan vapaapäiviä ei voida käyttää.

Omaishoitaja on velvollinen ilmoittamaan omaishoidon keskeytyksistä tuesta päättävälle. Jos muutoksista ilmoittaminen on laiminlyöty, kunta perii takaisin virheellisin perustein maksetun hoitopalkkion.

7. Omaishoitoa tukevat tai täydentävät palvelut

Kunnan on järjestettävä omaishoitajalle hänen kotona tarvitsemansa välttämättömät sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut. Omaishoidon tuesta annetun lain (511/2016) 3 a §:n mukaan kunnan on järjestettävä omaishoitajalle valmennusta ja koulutusta hoitotehtävää varten. Kunta järjestää vuosittain koulutuksen, johon kaikki uudet omaishoitajat kutsutaan. Osallistuminen on vapaaehtoista.

Kunnan on myös järjestettävä omaishoitajalle hyvinvointi- ja terveystarkastuksia. Yli 65-vuotiaat omaishoitajat kutsutaan terveystarkastukseen seniorivastaanotolle. Tarkastusten tarkoituksena on arvioida, ylläpitää ja edistää omaishoitajan hyvinvointia, terveyttä ja toimintakykyä sekä ehkäistä ja diagnosoida sairauksia. Tarkastukset ovat omaishoitajalle vapaaehtoisia. Tarkastukset ovat maksuttomia.

8. Seuranta ja arviointi

Omaishoidon tukea seurataan ja arvioidaan vuosittain lähettämällä kotiin seurantalomake. Mikäli sekä hoidettavan että omaishoitajan tilanne on muuttunut, tehdään uusi arviointi. Seurantakotikäyntejä tehdään tarvittaessa.

Yhteystiedot:

Bergön ja Petolahden kotipalveluohjaaja, puh. 050 441 4847

Yttermalaxin kotipalveluohjaaja, puh. 050 526 1169

Övermalaxin kotipalveluohjaaja, puh. 050 502 7785